

spoluprácu Policajného riaditeľstva v Bratislave pri spoluorganizovaní transportov Židov do zahraničia.

Ústav pro péči o uprchlíky
při ministerstvu sociální a zdravotní správy.

Praha II., Vyšehradská čp.4/24, n.16. Telefony: 344-55 až 344-59, 342-89.

Jedn. zn. R 413 – 21/2.

V Praze dne 21. února 1939.

Příl.:

Odpověď k č.:

Věc: Hromadné transporty vystěhovalců do Palestiny.

Referent:

Policejnímu ředitelství v Bratislavě.

Ministerstvo sociální a zdravotní správy – Ústav pro péči o uprchlíky v dohodě s ministerstvem vnitra Slovenské krajiny dalo souhlas k tomu, aby Ústředná kancelária židovských náboženských ortodoxních obcí v Bratislavě mohla organizovat hromadné transporty židovských vystěhovalců ze Slovenska do Palestiny. V těchto transportech především musí odcestovat osoby sporné státní příslušnosti, uprchlíci ze zabraného území, emigranti z Německa a Rakouska a osoby, které ztratí státní příslušnost ve smyslu vládního nařízení č.15/1939, dále pak osoby, jejichž pobyt na Slovensku je nežádoucí, nanejvýš pokud jsou již soustředěny ve zvláštních táborech.

Celá tato vystěhovalčá akce provádí se pod dozorem Ústavu pro péči o uprchlíky v Praze a Slovenské skupiny tohoto ústavu v Bratislavě, a zdejší ministerstvo zajistilo pro transporty také potřebné přiděly devis u Národní banky Česko-Slovenské.

Poněvadž z technických příčin první transport musí být oddisponován již v nejbližší době, žádá Ústav pro péči o uprchlíky, aby Policejní ředitelství v Bratislavě spolupůsobilo v rámci své úřední působnosti k řádnému a hladkému připravení celé akce, zejména urychleným vystavováním potřebných pasů, ať interimních nebo trvalých.

Za ministra:

Dr. Kotek v. r.⁵⁸

---

⁵⁸ Pod dokumentom je pečiatka Za správnost vyhotovení prednota výpravny v.r. a nečitateľný podpis. Vedľa je prezentát Prezídia policajného riaditeľstva v Bratislave, dátum 23. 2. 1938 a číslo 2351. Rukou je dopísané k vedomosti oddel. II., oddel. V., oddel. IX., oddel. IV., Bratislava 25. 2. 1939. a viacero nečitateľných podpisov. Pozri dok. 89 a 93.

SNA, fond Policajné riaditeľstvo v Bratislave, kartón 501, Mat 224/5.

Dokument 55

*Vystúpenia poslancov F. Karmasina, P. Čarnogurského, G. Reháka, V. Moravčika, J. Magutha a A. Macha v Sneme krajiny Slovenskej 21-3. 2. 1939 k problematike Židov*⁵⁹.

Poslanec ing. Karmasin⁶⁰ (nemecky): (...) „A v prvom rade musí byť eliminované všetko, čo sa stavia medzi slovenský národ a nemeckú národnú menšinu. Predovšetkým treba nám taktó vylúčiť židov, lebo, pánovia, ono je to tak, že je to práve židovská tlač, ktorá má živý záujem na tom, aby sa žiadúce vyjasnenie pomerov medzi Slovákmi a Nemcami neuskutočnilo. Je to židovská tlač, ktorá neustále nedorozumenia umele vyrába a ktorá v skutočnosti jestvujúce a ľahko pochopiteľné diverzie nadúva. Teda chceme sa bez prostredníctva so strany židov shovárať a medzi sebou jednať.“⁶¹

(...) Poslanec Čarnogurský⁶²: (...) „Biedu slovenskej školy možno ilustrovať aspoň čiastočne ukázkou toho, čo sme odstránili ako nesvojského z nej po 6. októbri. Odstránili sme v prvom rade 126 židovských učiteľov, ktorí už v dôsledkoch svojej rasovej príslušnosti museli stáť v protive s národnou a kresťanskou výchovou našej mládeže.“ (...) Keď sa nám podarilo odstrániť zo školy židovských učiteľov, väčšinu českých učiteľov, treba odstrániť a to čím skôr zo školy bezcharakterných, mládež mravne a tým i národné kaziacich učiteľov.“⁶³

(...) Poslanec Dr. Rehák⁶⁴: (...) „V personálnej otázke zdravotníctva na Slovensku treba prísne stáť na stanovisku slovenskom a kresťanskom. Treba umožniť, aby ľudia tohoto ducha sa dostali do väčšiny povolania lekárskeho a lekárnického. Zvlášť ale v lekárnickom stave je treba otázku majiteľov,

⁵⁹ Vystúpenia boli reakciami na vládne vyhlásenie, s ktorým vystúpil J. Tiso. O židovskej otázke v ňom povedal: „Je to otázka viac-menej medzinárodného charakteru, lebo sa ňou zapodievať všetky národy. A preto nepôjde ani slovenský národ jej vyriešeniu z cesty. Nemôže sa pri riešení tejto otázky riadiť vzormi hociktorého iného národa, ale svojim postavením medzi národmi a s ohľadom na prípadné následky tohto riešenia v živote národa. Je dôkazom zrelosti nášho národa, že slovenský národ napriek všetkým povzbudeniam vyčkal zákonné vyriešenie židovskej otázky a ubezpečujem slovenský národ, že pri riešení židovskej otázky nebudeme mať pred očima nič iného ako záujem slovenského národa.“ Židovské noviny, 24. 2. 1939, s.1.

⁶⁰ Franz Karmasin (1901-1970) – predseda sfašizovanej Deutsche Partei.

⁶¹ Tesnopisecká správa z 2. schôdze snemu Slovenskej krajiny v dňoch 21. – 23. februára 1939, s.36-7.

⁶² Pavol Čarnogurský (1908-1992), člen HSĽS, poslanec, od októbra 1938 prednosta I. odboru národného školstva na Ministerstve školstva a národnej osvety.

⁶³ Tamže, s. 50 – 1. .

⁶⁴ MUDr. Gejza Rehák (1881-1940), bývalý člen Čs. nár. dem. strany na Slovensku. (Dok. 38)

nájomcov a správcov lekární riešiť tak, aby vyhovoval duchu slovenskému a kresťanskému.“⁶⁵

Poslanec Moravčík⁶⁶: (...) „V druhom ohľade musí sa dať Slovenskej krajine právo vykupovať pôdu z neslovenských, menovite však zo židovských rúk, aby ona práve u týchto najväčších špekulantov s pôdou nebola ďalej len predmetom jednostranného vykorisťovania na úkor slovenského ľudu. (...) Keď však by sme brali aj terajší stav ako jestvuje, nemôže nás rozdelenie týchto liehovarov uspokojiť. Uvediem len tieto údaje. Roku 1938, ešte pred viedenských rozsudkom⁶⁷, mali sme asi takto rozdelené percentuálne podniky: Roľnícke družstvá 19%, štát 0,3%, Slováci mali 5,6%, Česi 3,7%, Nemci 4,5%, Maďari 13,8%, Židia 46%. Vážení prítomní, hovorí sa u nás o hospodárskom podnikaní a kladie sa naň dôraz. Ja sa pýtam, slávny Snem, kde treba dnes, čo sa týka liehovarníctva nejaký hospodársky rozum alebo nejakého fifika? Predsa rentabilnosť celého liehového hospodárstva zaisťuje zákon o povinnom miešaní liehu s benzínom! A tu prosím v tomto smere 46% majú samotní Žida a títo potom žijú na úkor Slovákov! Je možné, aby tento stav zostal? Môžeme my trpieť, aby roľníctvo dorábalo zemiaky alebo repu, ale keď už treba z toho mať primeraný úžitok, aby toto hneď prichádzalo do rúk židovských? Rozhodne tu treba radikálnu nápravu a preto prosím činiteľov v liehovom hospodárstve, aby sa tejto nápravy za každých okolností domáhali. Robia sa už určité kroky, ale to tempo odžidovčiť liehovarníctvo nám rozhodne na Slovensku nemôže stačiť.“⁶⁸

Poslanec Maguth⁶⁹: (...) „zamedziť obecným a obvodným notárom vykonávanie t. zv. súkromnej praxe. Bývalý režim, neprajúci a odoberajúci notárom skoro všetky oprávnenia, neodvážil sa toto urobiť. Nie kvôli notárom, ale kvôli ľudu, ktorý pomocnú ruku notárov aj na tomto poli potrebuje, aby nebol na pospas vydaný chamtivosti niektorých židovských advokátov.“⁷⁰

Poslanec Mach: (...) „Ak niekto pochybuje, či je židovstvo jedným z najväčších nepriateľov a nešťastí nášho národa, pošleme ho do mesta i na dedinu a uvidí, že čisto slovenským mestám židia dávali neslovenský ráz, kým pracujúci ľud bol slovenský a presvedčí sa na tej dedine i o tom, kto ničil ľud pálenkou, kto ho oberal o ovocie práce, kto ho hnal na bubon, alebo do

⁶⁵ Tesnopisecká správa z 2. schôdze snemu Slovenskej krajiny v dňoch 21. – 23. februára 1939, s. 73.

⁶⁶ Vladimír Moravčík (1908-1980), bývalý člen agrárnej strany na Slovensku.

⁶⁷ I. Viedenská arbitráž 2. 11. 1938.

⁶⁸ Tesnopisecká správa z 2. schôdze snemu Slovenskej krajiny v dňoch 21. – 23. februára 1939, s. 80-1.

⁶⁹ Julius Maguth /aj Magut/ (1900-1955) poslanec za HSLS.

⁷⁰ Tesnopisecká správa z 2. schôdze snemu Slovenskej krajiny v dňoch 21. – 23. februára 1939, s. 85.

cudziny, kto bral 20% úroky a kto ho takýmto spôsobom pomáhal držať v otroctve cudzích režimov. Ak sa niekde ďaleko na západe niektorí štátnici, filozofi alebo čitatelia novín rozčufujú nad tým, že sa tu nejaký neľudsky zaobchádza so židmi, čo je ináč nepravda, tak nech príde do našich miest, a do našich dedín, a keď uvidí skutočnosť, obdivovať bude trpezlivosť slovenského ľudu, obdivovať bude jeho disciplínu a obdivovať bude pevnosť vlády. Áno, čudovať sa bude, lebo keby židia robili medzi Francúzmi, alebo Angličanmi, prípadne Američanmi, to, čo u nás, tak by ich odtiaľ už dávno vyhnali. Musíme v záujme národa vyriešiť do dôsledkov túto židovskú otázku, lebo nevyriešená je najlepšou prekážkou v ceste k slobodnému plneniu misie nášho národa v slovenskom štáte. (...) a my všetky tieto prekážky nie z nenávisťi oproti iným, ale z lásky a z povinnosti k národu svojmu musíme vyriešiť tak, ako sme to hlásali v časoch boja a ako to vyžaduje smysľ nášho poslania, tak jasne vyjadrený v žilinskom manifeste⁷¹ a vo vládnom vyhlásení.“⁷²

Tesnopisecká správa z 2. schôdze Snemu krajiny Slovenskej v dňoch 21. – 23. februára 1939.

Dokument 56

List Ministerstva financií v Prahe z 2. 3. 1939 vysvetľuje pozadie dohody medzi Česko-Slovenskom, Veľkou Britániou a Francúzskom o finančnej pôžičke, resp. finančnom dare, ktorý mal byť použitý na pomoc emigrantom – najmä Židom z nacistického Nemecka, resp. bývalého Rakúska na emigráciu do tretích krajín.

Ministerstvo financií

K č.j. 12.053/39-IIB/4c.

Vysvětlivky

k londýnským dohodám o finanční pomoci Česko-Slovensku.

Po mnichovském rozhodnutí⁷³ obrátila se česko-slovenská vláda na vlády britskou a francouzskou se žádostí o finanční pomoc ve výši 30.000.000 Lstg. V říjnu 1938 zahájily česko-slovenské delegace zároveň jednání v Londýně a v Paříži. Nutnost finanční pomoci byla s naší strany odůvodňována

⁷¹ V Manifeste slovenského národa prijatého v Žiline po vytvorení autonómie bolo medzi iným povedané: „Vytrváme po boku národov, bojujúcich proti marxisticko-židovskej ideológii rozvratu a násillia.“ Slovenská pravda, 8. 10. 1938, s. 1.

⁷² Tesnopisecká správa z 2. schôdze snemu Slovenskej krajiny v dňoch 21. – 23. februára 1939, s.94.

⁷³ Rozumej Mnichovská dohoda.